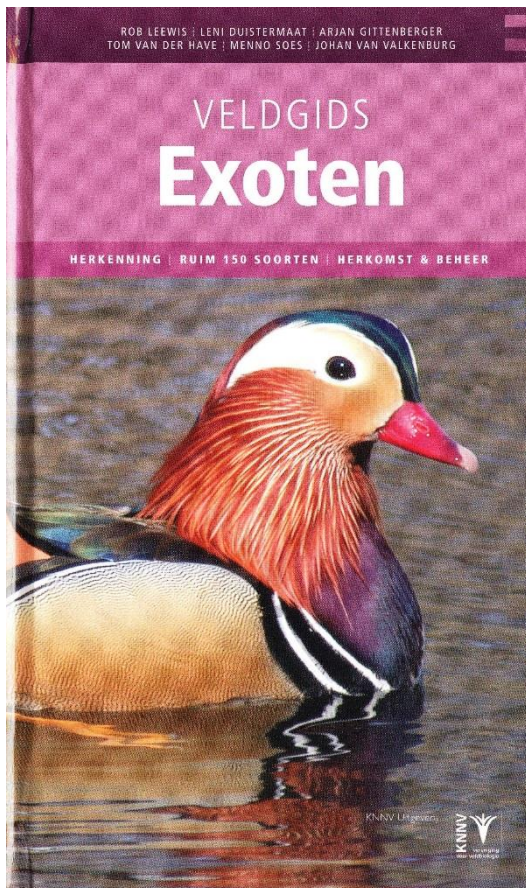

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Rob Leewis, Leni Duistermaat, Arjan Gittenbauer, Tom van der Have, Menno Soes & Johan Valkenburg 2013. *Veldgids Exoten*. KNNV Uitgeverij, Zeist. 192 pagina's. Prijs € 34,95.

Met het woord "exoot" duiden we een organisme aan dat niet op eigen kracht ons land heeft bereikt. De Turkse Tortel is dus geen exoot, omdat deze soort zijn broedgebied vanuit Turkije in de loop van de vorige eeuw op natuurlijke wijze heeft uitgebreid tot in West-Europa. De in Oost-Azië thuishorende Mandarijneend daarentegen is wel een exoot, omdat alle bij ons in het wild levende broedparen nakomelingen zijn van vogels die ontsnapt zijn uit watervogelparken of daar bewust zijn losgelaten. In sommige gevallen zorgen exoten voor problemen; in andere gevallen kan van een verrijking worden gesproken.

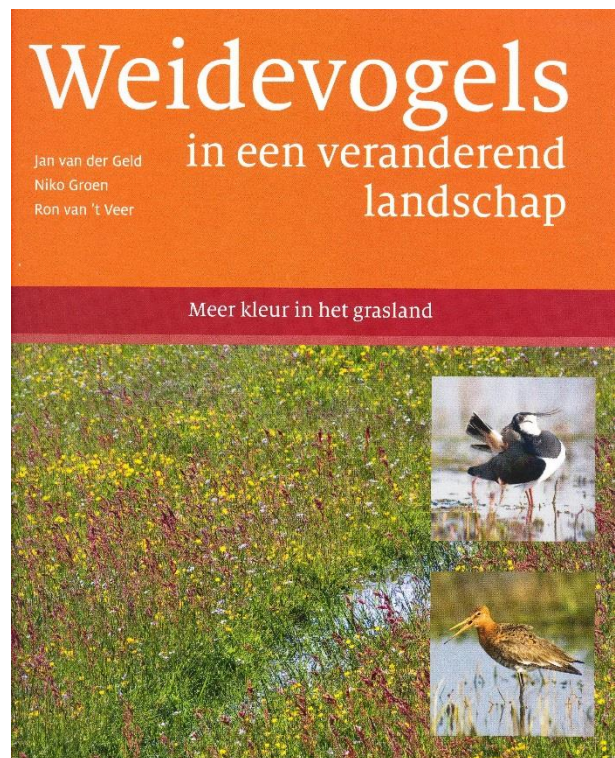
De *Veldgids Exoten* pretendeert niet een volledig overzicht van de huidige toestand te geven. Bij de vogels wordt de volledigheid nog aardig benaderd met soorten als Zwarte Zwaan, Rosse Stekelstaart, Indische Gans en Halsbandparkiet, maar bij de planten moet volstaan worden met exoten die de laatste jaren de aandacht trekken. Zou je alle bewust of onbewust ingevoerde planten vanaf 1600 willen bespreken, dan zou het boek zeker tweemaal zoveel pagina's moeten tellen. Nu blijft de plantenlijst beperkt tot 22 soorten. Daarbij zit ook de

Draadereprijs, een aanwinst voor onze flora omdat dit plantje in het vroege voorjaar veel gazons van een fris paars kleurtje voorziet. Maar bij de meeste andere soorten gaat het bepaald niet om aanwinsten. Opvallend veel waterplanten komen ons land binnen via de tuincentra. Via de tuinvijver of het aquarium belanden veel soorten daarna in het oppervlakte water. Een strenge winter betekent vaak het einde voor soorten als Moerashyacint en Watersla, maar de Grote waternevel is winterhard en laat hele watergangen dichtslibben door explosieve vermeerdering.

In het boek gaat ook veel aandacht uit naar het leven onder de waterspiegel. Het is bekend dat er voor de visserij en de hengelsport in het verleden tal van vissoorten zijn uitgezet. Ook zijn vissen uitgezet om waterplanten kort te houden (bijv. Graskarpers in de AW-duinen). Daarbij voegen zich tegenwoordig soorten die via een aquariumschoonmaak in de sloot belanden.

Bij de vele schelpdieren, krabbetjes en zakpijpen is het transport naar ons land via het ballastwater van zeeschepen tot stand gekomen.

Het aardige van de *Veldgids Exoten* is dat bij alle besproken soorten wordt verteld hoe de soort hier gekomen is, maar ook of de soort een probleem vormt en hoe het beheer kan zijn om een probleem te bestrijden of te voorkomen. Daarom is dit boek bijzonder bruikbaar in de discussie over het wel of niet bestrijden van exoten in ons land.

Jan van der Geld, Niko Groen & Ron van 't Veer 2013. *Weidevogels in een veranderend landschap*. KNNV Uitgeverij, Zeist. 192 pagina's. Prijs € 29,95.

Dat het niet goed gaat met de Nederlandse weidevogels is zo langzamerhand wel tot iedereen doorgedrongen. Ook verschijnen regelmatig berichten in de krant dat agrarisch natuurbeheer deze ontwikkeling niet stopt, maar hoogstens vertraagt. In dit boek zijn een paar bevlogen mensen met veel praktijkervaring in Noord-Holland aan het woord. De ondertitel die ze hun boek meegaven zegt eigenlijk al genoeg: *Meer kleur in het grasland*.

Dit groot formaat boek (24 x 27 cm) is rijk geïllustreerd. Bijna tweederde deel van de bladspiegel is ingeruimd voor foto's met een boodschap. Door alleen de foto's te bekijken en de bijschriften te lezen raakt elke lezer al goed op de hoogte van waar het bij weidevogels om draait!

Moderne veebedrijven houden de koeien steeds vaker op stal en behandelen hun weilanden als grasakkers. Deze graslanden zijn geëgaliseerd en ingezaaid met snelgroeiend, eiwitrijk raaigras. De bemesting vindt plaats met de mestinjector en door de verlaging van de grondwaterstand kunnen de zware machines al vroeg in het voorjaar uitrijden. Door de snelle grasgroei is de periode tussen het bezoek van de mestinjector en de komst van de maaimachine te kort geworden om een legsel groot te brengen. Dat geldt met name voor soorten die niet zo vroeg in het voorjaar gaan broeden zoals Grutto, Scholekster en Tureluur. Maar die korte rustperiode is niet het enige probleem. Door de snelle groei van het raaigras ontstaat een dichte, soortenarme grasmat waar de jonge weidevogels nauwelijks insecten kunnen vinden. Bovendien kunnen ze zich in dit dichte, hoge gras nauwelijks voortbewegen.

Natuurlijk kan agrarisch natuurbeheer een positieve invloed hebben. Door de nesten te markeren voordat de maaimachine komt, kunnen legsels gered worden. Maar de praktijk wijst dikwijls uit dat er van deze 'eilandnesten' niet zoveel terecht komt. De eieren komen wel uit, maar de jongen zijn bij het verlaten van het stukje hoog gras rond het nest een gemakkelijke prooi voor Zwarte Kraai, Blauwe Reiger en Buizerd. Meer effect heeft het uitstellen van de maaidatum tot begin juni of later. Maar als dat niet gepaard gaat met het stopzetten van de 'graslandverbetering', zijn de resultaten dikwijls nog teleurstellend.

In het boek wordt duidelijk gemaakt dat er in feite een heel pakket aan maatregelen nodig is om weidevogels nog een kans te geven. Daarin past in ieder geval een kleurrijke weide waarin de jonge weidevogels insecten kunnen vinden. Dan moeten gras en kruiden niet te snel groeien en is zware bemesting met de mestinjector dus uit den boze. In feite kom je dan bij weidevogelreservaten terecht waar niet de grasproductie maar de 'weidevogelproductie' hoofddoel is geworden. Een mooi voorbeeld van een dergelijk reservaat vormt het gebied "De Wilck" bij Hazerswoude.

Vogelbescherming Nederland heeft al jaren terug de bescherming van weidevogels tot prioriteit verheven.

Een van hun initiatieven is om boeren met liefde voor vogels bij elkaar te brengen op de prachtige website www.weidevogelboerderijen.nl. Deze boeren houden terdege rekening met broedende weidevogels en presenteren de aantallen die op hun land broeden. Op de kaart van Nederland kun je ze vinden en ze zijn bereid jou te vertellen hoe ze met vogels binnen hun bedrijfsvoering rekening houden. De actie van Vogelbescherming Nederland (VBN) "Red de rijke weide" sluit hier mooi op aan. Zie daarvoor de website van VBN.

Verdere aanwinsten:

Twee nieuwe boeken over paddenstoelen (zie bespreking elders in deze Strandloper):

Het leven van paddenstoelen en schimmels – Jens H. Petersen, 266 pagina's, KNNV Uitgeverij, ISBN 978 9 050 114530, prijs € 29,95

Veldgids Paddenstoelen – Nico Dam, Thomas W. Kuyper, 424 pagina's, KNNV Uitgeverij, ISBN 978 9 050 114639, prijs € 39,95

J.H.J. Schaminée & J.A.M. Janssen 2009. *Europese Natuur in Nederland. Laag Nederland. Natura 2000-gebieden*. KNNV Uitgeverij, Zeist. 248 pagina's.

De KNNV Uitgeverij heeft in 2009 drie prachtige boeken uitgegeven waarin alle Natura 2000-gebieden uitvoerig besproken worden. In de Strandloper van december 2011 werd het deel over *Zee en kust* besproken. Nu kregen wij het deel over *Laag Nederland* aangeboden. Een prachtige aanwinst voor onze bibliotheek! In dit boek komt behalve het gehele rivierengebied (inclusief de Overijsselse Vecht) ook het unieke laagveengebied aan bod. Het gaat daarbij om reservaten als de Nieuwkoopse Plassen en de Weerribben in de Kop van Overijssel. De informatieve teksten worden omlijst door instructieve foto's en kaarten.

